

VRIJDAG - VENDREDI 27-5-1977

PINKSTERGALA - GALA DE PENTECOTE

cko

CASINO-KURSAAL OOSTENDE

BALI

HEILIGE DANSEN UIT SABATU

DANSES SACREES DE SABATU

De pracht der balinese dansen, de tover van een traditionele, doch immer levende kunst, de geraffineerde poëzie van een fascinerende muziek, hebben reeds lang de gunst bij het grote publiek in de westerse landen vervoverd. Na de triomfantelijke suksessen behaald enerzijds door het Ballet in het Herfstfestival 1972, en anderzijds door de Gamelan te Sebatu, en na de opzienbarende rondreis doorheen Europa door de Wayang Wong-groep in 1975, komen nu de Heilige dansen van Bali aan de beurt, die voor de eerste maal op het europees continent worden vertoond. De hoogste uitdrukking van een kunst, voorbehouden aan de Godencultus en thans, uitzonderlijk, buiten de Heilige Tempels vertoond wordt.

Dezelfde muzikanten van Sebatu, die reeds in 1972 in Europa werden toegejuicht, begeleiden met hun gamelan de Heilige Dansen. De groep telt 40 artiesten (26 dansers en 14 musici). Hun repertorium bevat zowel oude krijgsdansen (praktisch verdwenen sinds de vorige eeuw), als maskerdansen, typerend voor de Sebatu-stijl. Het heeft 3 jaren opzoekingen gekost (en nog dank zij de herinneringen bij de ouderlingen) om deze dansen uit de vergetelheid op te halen en in te studeren.

Niettegenstaande het verbod om Heilige Dansen publiek te vertonen, werd hiervoor uitzonderlijk toelating verleend en kwam de europese rondreis tot stand na een verzoek door indonesische prominenten die hierin een proloog zagen tot de heiliging van de Tempel te Sebatu.

Alle artiesten die aan dit schouwspel hun medewerking verlenen werden zorgvuldig uitgekozen, en zijn in feite amateurs; doch het stylistische meesterschap dat zij in deze danskunst vertonen, kan door vele beroepsdansers worden benijd. Een der vedetten uit het ballet is trouwens een knaap van amper 12 jaar oud. Een waar dansgenie, wiens talent zich te Sebatu veropenbaarde.

La somptuosité des danses balinaises, la magie d'un art traditionnel mais toujours vivant, la poésie raffinée d'une musique fascinante ont définitivement conquis un large public occidental. Après les triomphes remportés au Festival d'Automne par les ballets et le gamelan de Sebatu en 1972, après la spectaculaire tournée européenne du Wayang Wong de 1975, ce sont les Danses sacrées de Bali qui seront révélées, pour la première fois, sur notre continent. Suprême expression d'un art réservé au culte des dieux et qui, exceptionnellement, sera présenté hors des temples consacrés.

Ce sont les musiciens de Sebatu, ceux-là mêmes qui ont été acclamés en Europe en 1972, qui accompagneront avec leur gamelan les Danses sacrées. Le groupe comportera une quarantaine d'interprètes (26 danseurs et 14 musiciens) et présentera un vaste répertoire comprenant aussi bien d'anciennes danses de guerre, pratiquement disparus depuis le siècle dernier, que des danses masquées spécifiques du style de Sebatu.

Il a fallu trois années de travail aux artistes de la troupe pour remonter, sous l'impulsion de Jacques Brunet et grâce au souvenirs des vieillards de la région, des danses miraculeusement préservées mais dont l'usage était sur le point de se perdre. Danses sacrées et, par conséquent, interdites aux spectacles des circuits touristiques de Bali. Danses qui, néanmoins, peuvent être présentées en Europe car, à la demande des autorités indonésiennes, la tournée de la troupe précédera la sacralisation dans le temple de Sebatu.

Soigneusement choisis, tous les artistes qui participent à ce spectacle sont des amateurs dont beaucoup de professionnels pourraient envier la maîtrise stylistique. Une des vedettes de l'ensemble n'est autre qu'un garçon de douze ans, véritable génie de la danse dont le talent s'épanouit à Sebatu.

ZATERDAG - SAMEDI 28-5-1977

De Plate

Archief 804/8545

May 015 F-04

PINKSTERGALA - GALA DE PENTECOTE

cko

CASINO-KURSAAL OOSTENDE

CONCERT

DE PHILHARMONIE
VAN
ANTWERPEN

Dir.

ARAM ILJITSJ
KATSJATOERIAN

USSR

met eigen werken
avec ses propres œuvres

Solist(e)

CARLO
VAN NESTE

(viool / violon)

ARAM ILJITSJ KATSJATOERIAN (USSR)

KATSJATOERIAN

Katsjatoerian, Aram, Iljitsj (Tiflis 6.6.1903), Sovjet-Russische componist. Studeerde aanvankelijk aan de Gnesin-muziekschool te Moskou. Liet zich nadien inschrijven in het Conservatorium van voornoemde stad: hij studeerde er compositie bij Misskovsky. Behaalde reeds een onderscheiding in 1934 en beëindigde de volmakingscursus — ook onder leiding van Misskovsky — in 1937. Sindsdien reisde hij zowel in de Sovjet-Unie als in het buitenland en dirigeerde talrijke uitvoeringen van zijn werken. Van 1939 tot 1948 was hij voorzitter van het Comité der Sovjet componisten; sinds 1951 is hij leraar aan de Gnesin-muziekschool (nu Instituut).

Katsjatoerian is één van de meest vooraanstaande vertegenwoordigers der hedendaagse Russische muziek. De drie componenten van zijn stijl zijn: a) de Armeense volksmuziek, b) de Russische romantische traditie (Tsjaikovski, Rachaminoff), c) en bescheiden en weliswaar gematigde, maar toch constante poging om op harmonisch en op orkestraal gebied de evolutie der moderne muziek te volgen.

De Armeense folklore, als inspiratiebron is reeds duidelijk aanwezig in zijn eerste werken: trio voor klarinet, viool en piano, en danssuite voor orkest en een concerto voor viool. Het Armeens element is in Katsjatoerian's muziek vooral merkbaar in de melodiek terwijl ook de harmonisatie en de orkestratie in menig opzicht de oorspronkelijke Armeense muziek evokeren. In de formele structuur en ook in het geestelijk klimaat is het Russisch karakter echter sterk overheersend.

De oorspronkelijkheid van Katsjatoerian bestaat hierin dat hij de zin voor Armeense melodiek en de trouw aan de Russische traditie heeft trachten te combineren met een schrijfwijze die zonet modern, dan toch bewust hedendaags is. Dit ging niet zonder moeilijkheden: deze in de Sovjet-Unie zeer gewaardeerde componist werd in 1948 beschuldigd van „formalistische” neigingen. In de „Pravda” van 8.6.1958 wordt die beschuldiging echter ingetrokken. Op artistiek gebied was deze synthese van heteroklische componenten ook niet gemakkelijk. Meer dan eens verweet men hem het rapsodisch karakter van zijn composities en een zeker gebrek aan formele gebondenheid. Wanneer men echter het oeuvre van Katsjatoerian, overschouwt dan blijkt hij op meer dan bevredigende wijze de problematiek der synthese opgelost te hebben. Als voorbeeld zou men zijn concerto voor piano en orkest kunnen citeren, dat onbetwistbaar behoort tot de belangrijkste piano-concerto's van deze tijd; de briljante en uiterst pianistische schrijfwijze sluit geenszins andere kwaliteiten uit: een sterre dramatische spanning, vooral in het tweede deel, een rijke orkestratie en een boeiende melodiek. Zo groeit uit de synthese van on-oorspronkelijke bestanddelen een oeuvre waarvan de oorspronkelijkheid niet te ontkennen is, en dat alleszins de onmiskenbare stempel van een gemakkelijk te herkennen persoonlijkheid draagt.

In zijn persoonlijke opvattingen over muziek vinden we ook dezelfde karakteristieken terug: liefde voor de Armeense volksliederen, verkleefdheid aan de Russische traditie en — naast een afkeuring van de konkrete en elektronische muziek — een diepe bewondering voor een componist als Bartok. (Cf. Katsjatoerian, „La musique de nos jours”, La Culture et la Vie, Moscou, janvier 1957).

VOORNAAMSTE WERKEN: *Simfonische muziek:*

1e. Simfonie (1935), „Ode aan Stalin” (1937), 2e Simfonie (1e versie: 1943-2e versie: 1944), „Maskerade”-suite (1944), „Simfonisch gedicht met orgel” (1947), „Lenin-Ode” (1948).

Balletten:

„Geluk” (1939), „Gayaneh” (1e. versie: 1942-2e. versie: 1952), „Spartacus” (1952-54).

Vocale muziek:

Drie Concert-aria's met orkestbegeleiding, en het Volkslied der Armeense Republiek.

Pianomuziek:

Verschillende kleinere werken o.a. de beroemde „Tocatta” (1932).

Concerto's:

Piano-concerto (1936)
Viool-concerto (1938)
Cello-concerto (1946)

Bibliografie:

Sovjetskije Kompositorie, Moskou, 1957
M.D. Calvoceresi, A survey of Russian music, Londen, 194.

(Alex de Vries)

x x x

Deze tekst was een bijdrage van Alex de Vries voor de „ALGEMENE MUZIEKENCYCLOPEDIË” (Uitgever: Zuid-Nederlandse Uitgeverij, Antwerpen-Amsterdam) 1960.

Aram KATSJATOERIAN deed een concert-tournee doorheen België in december 1960 met als solist de pianist Alex de VRIES die zijn concerto uitvoerde in Brussel, Antwerpen, Gent, Luik. Het is als een herinnering aan deze samenwerking dat Aram Katsjatoerian nu, in 1977, terugkomt, op invitatie van het „Fonds Alex de Vries” (Antwerpen), om een soortgelijke concertreis in België te doen.

Het pianoconcerto bestaat op fonoplaat (VEGA) met Alex de Vries als solist, met het Orchestre de l'Opéra de Paris, o.l.v. Charles BRUCK.

Contrairement à ce que la célébrité des œuvres de Tchaïkovsky pourrait laisser croire, le concerto est relativement peu cultivé en Russie et, par ailleurs, très peu exporté. On compterait sur les doigts les exécutions des Concertos de Rimsky-Korsakov, Glazounov ou Scriabine et c'est sans doute cette situation paradoxale qui amena Prokofiev, très jeune, à se consacrer au genre. Mais cette intuition reste relativement isolée et même des compositeurs aussi en vue que Chostakovitch ou Khatchaturian n'illustrent le genre qu'avec discrétion. Cela ne donne que plus de valeur aux partitions qu'ils veulent bien confier au clavier ou à l'archet et les deux œuvres portées sur ce disque ont rapidement acquis une grande popularité internationale.

Né à Tiflis en 1903, Aram Khatchaturian paraît d'autant plus original, au sein de la musique soviétique, qu'il est le premier à avoir usé délibérément des airs populaires caucasiens. On a souvent parlé de l'orientalisme d'un Rimsky ou d'un Borodine, mais il s'agissait pour eux d'une couleur locale, justifiée fugitivement par leur propos. Chez Khatchaturian, l'orientalisme est non seulement général et consubstantiel, mais encore authentique puisque le compositeur emprunte au folklore des motifs qu'il mêle adroitement à la trame de ses inventions propres. Le *Concerto pour violon* regorge ainsi des thèmes populaires identifiables, seulement orchestrés et harmonisés selon les besoins du discours symphonique. L'œuvre, qui date de 1940, remporta immédiatement un immense succès, tant par ses séductions personnelles que par la signification qu'elle pouvait revêtir à cette époque : en moulant les éléments caractéristiques d'une région encore inexplorée, musicalement, dans le cadre toujours neuf du concerto « à la russe » (plus libre et chaleureux que celui de la tradition occidentale), Khatchaturian affirmait à sa manière l'unité symbolique de l'Union Soviétique, vision idéologique immédiatement récompensée par un retentissant Prix Staline, attribué en 1941. Depuis, ces débats ont été un peu oubliés, mais la musique est restée et Khatchaturian a produit une œuvre considérable qu'en chef d'orchestre volcanique il est le premier à bien défendre, à la tête des plus grands orchestres du monde. Il est donc fort intéressant de le voir ici seconder, dans une œuvre de sa jeunesse, un violoniste belge affrontant témérairement un tempérament de chef très exceptionnel.

Dès le début du premier mouvement s'affirme cette autorité de la musique : thème vigoureux, d'une coupe rythmique simple mais puissante, répétée avec une obstination incantatoire. Mais la couleur allège ce qu'il pourrait y avoir de primaire dans la démarche. La balance entre le soliste et l'orchestre est, de même, exploitée de la manière la plus spectaculaire possible, mais avec des raffinements de couleurs qui en estompent les duretés. Ce bariolage populaire que l'on reconnaît aisément comme caucasien n'exclut, bien sûr, pas le contraste expressif avec un second thème, plus suave et mélancolique. L'énergie reprendra le dessus et le mouvement, au fur et à mesure qu'il se développe, semble grossir encore sa communicative agitation comme sa truculence. Plus délibérément romantique encore, le second mouvement ne craint pas d'être sentimental et, à sa brève préface orchestrale il fait succéder un long chant triste et amoureux, agréablement coloré par la discrétion de l'accompagnement instrumental. Avec le final, Khatchaturian se déchaîne à nouveau, combine les rythmes, les motifs et les couleurs avec une communicative joie de produire.

PROGRAMMA — PROGRAMME

Symphonie n° 2 in c

Andante maestoso

Allegro risoluto

Andante sostenuto

Andante mosso ; allegro sostenuto

PAUZE

Violonconcerto in d

Allegro con fermezza

Andante Sostenuto

Allegro vivace

Suite uit Spartacus

1. Adagio van Spartacus en Phrygia
2. Variatie van Aegina - Bacchanalia
3. Dans der Schilden
4. Dans van de Gaditan-meisjes

CARLO VAN NESTE

In de rij van de belgische violisten die de beroemde zelfs naar het buitenland vertakte belgische school in stand houden (Vieuxtemps gaf les in Moskou en Marsick aan het Conservatorium van Parijs) is Carlo Van Neste een karakteristieke vertegenwoordiger die de eigenschappen van instrumentalist, vertolker en musicus evenwichtig in zich verenigt.

Reeds als kind verwierf hij reputatie als internationaal solist en later bevestigde hij zijn naam door op te treden met orkesten van wereldfaam zoals: „Orchestre de la Société des Concerts du Conservatoire de Paris“, het „London Royal Philharmonic Orchestra“, het „Concertgebouworkest“ van Amsterdam, het orkest van „Santa Cecilia“ te Rome, het „Orchestre de la Suisse Romande“, het „Philharmonic orkest“ van Praag, het „Orchestre Colonne“ van Parijs, de Philharmonische Staatsorkesten van Moskou en Leningrad, van Warschau, van Lissabon; het Nationaal orkest van België, het Symphonisch orkest van de B.R.T., enz.

Hij speelde onder leiding van de beroemde dirigenten: Munch, van Binum, Kubellik, Ansermet, Markevitch, Jochum, Sebastian, Ivanoff, Weldon, Previtali, Kleckl, Sir Dan Godfrey, Abendroth, Cluytens, Defauw, André, Dorati, Bloemfield, de Carvalho, Maazel, enz.

Zijn wens om zijn repertoire uit te breiden bracht hem ertoe talrijke belgische en buitenlandse werken in première te brengen. Meerdere van deze werken zijn aan hem opgedragen. Tenslotte verbreedde hij zijn werkterrein door een duo te vormen met de pianist Naum Sluszný en door het „Trio Koningin Elisabeth“ op te richten.

Hij is hoofdleraar aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel en aan het Conservatorium van Utrecht. Hij maakt regelmatig deel uit van jury's van internationale wedstrijden zoals: „Koningin Elisabeth“ te Brussel, „van Scheveningen“, „Jacques Thibaud“ in Parijs, van „Genève“, „Tchaikowsky“ in Moskou.

Als solist trad hij tevens op bij wereldberoemde muziek-festivals zoals: „Festival Respighi“ in Roma en Bologna, het festival van italiaanse muziek in Palermo, het internationale festival van Venetië, festival van Palma op Majorca, Chimay, Vlaanderen, Oostende, Taormina 1969 enz.

Zijn viool, een Petrus Guarnerius uit Venetië: 1725, werd hem als huldeblijk voor zijn talent geschonken door Koningin Elisabeth.

Gramfoonplaten „His Master's Voice“ en „Decca“.

CARLO VAN NESTE

Fut déjà dans sa jeunesse, un enfant prodige et acquit une réputation de soliste international. Plus tard; cette réputation se confirma par des concerts accompagnés par les orchestres symphoniques les plus réputés au monde, et sous la direction des chefs d'orchestre les plus éminents.

Avec le pianiste Naum Sluszný il forma d'abord un duo, puis le fameux «Trio Reine Elisabeth de Belgique».

Carlo Van Neste est professeur au Conservatoire Royal de Bruxelles et au Conservatoire d'Utrecht (en Hollande). Il siège, comme membre du jury, dans les concours internationaux «Reine Elisabeth» Bruxelles) — «Jacques Thibaud» (Paris) — «Tchaikowsky» (Moscou) et «Genève».

Comme soliste, il se produit régulièrement dans les Festivals de Rome, de Bologne, de Venise, de Palerme, et au Festival des Flandres.

Son instrument: un Guarnerius de 1725, offert par le Reine Elisabeth en hommage à son talent.

Disques: HMV et Decca.